

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1917. Första kammaren. Nr 36.

Onsdagen den 25 april, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 8 e. m.

Justerades sjutton protokollsutdrag för det på förmiddagen hållna sammanträdet.

Fortsattes föredragningen av lagutskottets utlåtande nr 29, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om barn utom äktenskap m. m., dels ock i ämnet väckta motioner. *Lagförslag om barn utom äktenskap.*
(Forts.)

Punkten A).

Utskottets förslag till lag om barn utom äktenskap.

1 §.

Denna paragraf hade följande lydelse:

Barn utom äktenskap erhåller moderns släktnamn. Är modern gift, eller är hon fränskild hustru, erhåller barnet det släktnamn, som tillkom henne såsom ogift.

Fadern, så ock, där modern är gift, hennes make må giva barnet sitt släktnamn. Till sådan ändring av namn erfordras samtycke av barnets förmyndare, om det är omyndigt, och av barnet självt, om det fyllt aderton år.

I herr *Petterssons* i Södetälje vid punkten A) först antecknade reservation hade beträffande nu föredragna paragraf förordats följande lydelse:

Barn utom äktenskap erhåller *faderns* släktnamn, *där ej modern giver det sitt släktnamn*. Är modern gift, eller är hon fränskild hustru, erhåller barnet i sådant fall det släktnamn, som tillkom modern såsom ogift.

I sagda reservation, såvitt nu är i fråga, hade, utom andra, herrar *Stärner* och *Petrén* instämt.

Vid föreliggande paragraf hade reservation anförts jämväl av herrar *Gezelius* och *Rogberg*, greve *Spens* samt herrar *Permansson*

Lagförslag om
barn ntom
äktenskap.
(Forts.)

och *Fant*, vilka i anslutning till ett av en utav lagrådets ledamöter gjort uttalande föreslagit, att paragrafen måtte erhålla följande lydelse:

Barn utom äktenskap erhåller moderns släktnamn. Är modern gift, eller är hon änka eller fränskild hustru, erhåller barnet det släktnamn, som tillkom henne såsom ogift.

Fadern, så ock, där modern är gift, hennes make må giva barnet sitt släktnamn. Till sådan ändring av namn erfordras samtycke av barnets förmyndare, om det är omyndigt, och av barnet självt, om det fyllt aderton år.

Herr St ä r n e r: Herr talman, mina herrar! Då jag som medlem i lagutskottet och reservant nu för första gången tar till orda i detta ärende, så finner jag mig i anledning av vad som förekommit vid den föregående behandlingen vilja giva det erkännande, som också först kommit till uttryck att detta lagförslag ligger på ett högt plan. Så vitt en lekman kan bedöma utgör det ett stort framsteg. Det lämnar erkännande åt rätts- och humanitetsprinciper på området, vilka förut varit mindre beaktade. Det är tyvärr så, att de oäkta barnen överallt haft en förbisedd och dålig ställning. Detta har kanske ytterst varit uttryck för en kyrklig uppfattning om ärelsheten i förbindelsen mellan de oäkta barnens föräldrar. Därigenom har blivit följderna, kan man säga, att »fädernas missgärningar» i upprörande grad gått ut över barnen. Naturligtvis ha dessa strävanden allestädes varit uttryck för en önskan att gynna äktenskapet och giva helgd däråt. Men det har faktiskt gått så, att samhällets dom, kyrkans straff och moralens harm över de otillättna förbindelserna drabbat dessa förbindelsers oskyldiga frukter.

Häremot måste, när förslag till en ny lagstiftning på området föreligger, göras ett kraftigt uppbrott. Och endast i den mån detta sker tillräckligt kraftigt och klart kan den allmännaste tillfredsställelsen vinnas. Det är ock därför, som — med erkännande åt lagstiftningens framsteg — många önskat åstadkomma förbättringar och förändringar i avsevärdare grad än vad lagförslaget innebär.

Betraktar man den föreliggande lagen i och för sig, så torde man få erkänna, att den i jämförelse med förutvarande rättsåskådning och lagbestämmelser utgör ett mycket stort steg framåt. Man skulle väl kanske till och med våga säga, att knappast någon av de länders lagstiftningar, vilka vi åberopat som föredöme, tagit lika stora steg på en gång som denna lagstiftning innebär. Med lagstiftningens utveckling i en humanare anda, med strävandena till rätt för barnen, ansvar från samhällets och föräldrarnas sida *mot* barnen, skall väl även på detta område till sist en bättre allmän mening tränga igenom och göra sig gällande.

Sverige är i regel icke ett föregångsland på några lagstiftningsområden, tyvärr, och man kan väl säga, att just i följd härav måste vi, när vi nu gripa oss an med denna lagstiftning, också vara beredda på att taga något större steg än vad som eljes kunnat ifrågasättas. Den nyaste lagstiftningen i t. ex. Norge hade en föregångslagstift-

ning, delvis av samma innebörd som vår nya lag, vilken helt naturligt var ägnad att i hög grad förbereda folkupplåtningen på vad som sedan i den nyaste lagstiftningen kunde genomföras. Vi ha således icke haft samma förmån som Norge och måste därför vara beredda på att kanske möta ett större motstånd, när det nu gäller att taga ett så stort steg som möjligt, för att ej bli allt för långt efter föregångsländerna.

Lagförslag om
barn utom
äktenskap.
(Forts.)

Jag upprepar, att denna lag måste erkännas vara ett steg framåt, som är ett verkligt framsteg, men det är klart, att vissa inkonsekvenser, vissa halvheter och orättvisor, som vi hade hoppats skulle kunna förbigås, vidlåda lagförslaget. Utom i fråga om det ekonomiska understödet och det rättsliga ordnandet av försörjningsplikten, där man kan säga, att lagen tar ett helt och stort steg framåt, har den stannat vid halvheter på de områden, som tidigare här berörts, nämligen beträffande *arvsrätten* och särskilt också den därmed sammanhängande *namnrätten*. Den §, som vi nu behandla, 1 §, är ju konstituerande för namnrätten och sammanhänger, som sagt, med den förut behandlade 12 §. Och man anser, att de äro så samhöriga, dessa båda §§, att man ej kan ifrågasätta att skilja på rättigheten att taga arv efter fader och rättigheten att taga *namn* efter fader. Men för min del menar jag, att själva namnrätten ligger på ett mera moraliskt plan. Den framhäver den moraliska skyldigheten för fadern mot barnet. Jag har därför förenat mig i den reservation, som påyrkat, att denna § skulle ändras så, att fadersnamnet skulle bli *regel* och modersnamnet i stället *undantag*.

Jag har gjort detta alldeles särskilt därför, att under den utveckling, som på detta område, trots bristande lag, försiggått, har det alltmer och mer i det allmänna rättsmedvetandet ingått, att fadersansvaret kunde och borde tagas även för barn utom äktenskapet, och sådant ansvar har tagits i en hel mängd fall. Man har genom praxis kommit därhän, att den, som frivilligt erkänt sitt fadersskap, kunnat genom anteckning i kyrkoböckerna officiellt och rättsligt få skrivas för barnet. Den som blivit ådömd försörjningsplikt, har också i detta hänseende blivit angiven som barnets fader.

Den egentliga frågan om namnförhållandet sammanhänger med den gamla lagstiftningen från 1778 om kvinnans rätt att hemlighålla sitt namn. Motivet för denna lag var, att man därigenom skulle förekomma barnamord, då detta ansågs vara en följd av mödrarnas den tiden ännu svårare ställning och ännu mera skamfulla läge i samhället än vad en senare tid uppvisat. Motivet var sålunda enkelt. Det var att förekomma våld mot barnet. Men mot denna lagstiftning restes ganska snart en kraftig opinion och den fullföljdes sedan årtionde efter årtionde. Denna opinion vilade förnämligast på den grundsatsen, att lagstiftningen ansågs motverka sedligheten. Denna grundsats blev vägledande och opinionsbildande för ett motstånd mot förstnämnda bestämmelse, och yrkanden om upphävande därav framkommo undan för undan, vilket i den föregående debatten blivit pånekadt och som jag därför ej närmare skall gå in på. Under 1800-talet förelågo icke mindre än åtta gånger förslag, särskilt från

Lagförslag om
barn utom
äktenskap.
(Forts.)

prästeståndet, om upphävande av denna lagstiftning. Men Kungl. Maj:t och dåvarande rikens ständer motsatte sig alltid förslaget — alltjämt med samma motiv, att lagstiftningen vore avsedd att utgöra ett hinder mot barnamorden; och den ansågs faktiskt hava nedbringat antalet barnamord.

Vid 1898 års riksdag framfördes ett modererat förslag med yrkande om, att kvinnans namn visserligen skulle skyddas, men att kvinnans moderskap likvisst skulle antecknas för att för vissa ändamål vara till hands. Man ville för barnets skull och för samhällets skull konstituera åtminstone en mor åt ett oäkta barn. Och 1906 avläts en skrivelse i syfte, som gick ungefär efter samma grundlinje, och som, kan man säga, också blev grund för den lagstiftning, som för närvarande föreligger. Genom dessa yrkanden har barnet förts närmare modern. Man har utgått från den tanken, som här förut framhävts, att man vet, vilken som är mor; men vem som är far, är man ej lika säker på. På samma sätt har lagstiftningen också utvecklats i andra länder. Men där har man tid efter annan kommit fram till olika system. I några länder har man genomfört rätten för barnet att bära namn efter föräldrar, även fader, som erkänt barnet. Man har också i samma riktning framfört yrkande om, att arvsrätten borde grundas på erkännande av faderskapet, sålunda en arvsrätt även efter fäder. Och man skall väl kunna säga, att därmed invändningen om den svåra faderskapsbevisningen komme att förfalla, den mest betydande invändningen mot arvsrätten liksom även mot namnrätten. Detta skulle då innebära *namn* efter erkännande och *arv* efter åtagande av fader lika väl som efter moder.

Jag vill tillägga, att en sådan lagstiftning ligger närmare den nuvarande rättsuppfattningen, såsom den framgått ur praxis, varom förut talats. I stället för att bryta mot denna praxis genom att uteslutande länka barnet vid modern, borde, menar jag, lagstiftningen så ändras, att fadersnamnet skulle vara det främsta, det normala, för även det oäkta barnet. Jag skall emellertid icke inlåta mig på några djupa teoretiska utläggningar om denna rättsåskådning. Men jag vill påpeka, att då i familjerättsligt avseende fadern representerar det rättsstarkaste elementet i familjen, då mannen i regel måste på grund av sin ställning i samhället, sin rätt, sin arbetskraft anses äga de största förutsättningarna för att vara ett barns stöd i livet, i samhället, så borde det ligga i samhällets eget intresse, att fadern främst skulle fullgöra alla skyldigheter mot sitt barn.

Vid tidigare tillfällen då denna fråga varit å bane, har väckts förslag om, att fader *icke* skulle få vara okänd. Samtidigt som man yrkat upphävande av bestämmelsen om, att modern skulle hava rätt att vara okänd, har man ansett, att icke heller fadern icke skulle få vara det. Men motsättningarna ha varit så starka, att lagstiftningen ej kommit fram på den vägen. Vi ha sålunda haft en efterbliven lagstiftning tills vi nu äro sysselsatta med att genomföra denna nya.

Trots att de oäkta barnen i sedligt nit och av omtanke för äktenskapet hållits i en förbisedd ställning, i tanke att man därigenom skulle väcka ansvarskänsla hos dem, som satte de oäkta barnen i världen, har likvisst, enligt vad statistiken ådagalagt, de oäkta barnens antal ökats. Det skydd, som man enligt hittills gällande uppfattning velat skänka åt äktenskapet genom gällande bestämmelser, har sålunda i praktiken ej lett till åsyftat resultat. Enär äktenskapsfrekvensen faktiskt minskats. Snarare skulle man kunna säga, att det har skapats slapphet och svagare föräldraansvar än vad förhållandet skulle vara, därest lagstiftningen vore annorlunda. Nu mena vi, att när en ny lagstiftning är ifrågasatt, så bör man också i detta hänseende gå på en motsatt väg. Man bör göra det både för samhällets och barnets skull. Ett lagfäst fadersnamn med därav följande rätt för barnet och skyldighet för fadern skulle helt säkert vara det bästa medlet för äktenskapets helgd på samma gång som det skulle lösa den svåra frågan om, huru vi skola förfara med de i livet satta »oäkta barnen», barnen utom äktenskapet.

*Lagförslag om
barn utom
äktenskap.
(Forts.)*

På grund av dessa enkla synpunkter på denna fråga och med stort erkännande för övrigt åt hela lagstiftningen, vill jag för min del, herr talman, yrka bifall till den reservation, som föreligger. Jag hoppas, att under den fortsatta behandling, som blir nödvändig på grund av kamrarnas olika beslut i skilda frågor, vilka dock ej äro så många och så djupa, som av reservationernas omfattning kan vid ett ytligt betraktande antagas, vi också skola komma till en slutlig enighet — ett samförstånd för att kunna genom en ny och förbättrad lagstiftning övertvinna det onda, om vilket vi alla ha en vaknande ansvarskänsla, så att ej längre något sådant måtte få existera som de utom äktenskapet födda barnens sorgliga rättstillstånd. Jag yrkar, som sagt, bifall till reservationen.

Herr Alexanderson: Herr talman! Vid denna § har ju avgivits reservation i två skilda riktningar, dels den, för vilken herr Stårner nu har varit taleman, och som skulle innebära, att modern ägde frihet att välja mellan att låta barnet få faderns namn eller själv lämna det sitt, och dels en reservation rörande ett specialfall, avgiven av herr Gezelius m. fl. ledamöter i utskottet från första kammaren, till vilken senare reservation jag skall be att strax få återkomma.

Vad först beträffar den av herr Stårner och hans medreservanter avgivna reservationen så synes det mig, att den är ett naturligt led uti hela deras stora reservation, vari som ett huvudmoment ingår arvsrätt för barnet. Den fader, vars namn enligt reservationen barnet skulle ärva, det är ju en fader, vars faderskap har blivit konstaterat på det mera säkra sätt, som reservationen avser, alltså med möjlighet för en för faderskap tilltalad att styrka sannolikheten av, att modern på samma tid haft umgänge med en annan man, och med verkan i så fall, att han endast blir bidragsskyldig, men ej faderskapspliktig. Då däremot första kammaren bestämt sig

Lagförslag om
barn utom
äktenskap.
(Forts.)

för att icke acceptera arvsrättsprincipen och i följd därav det naturligtvis för styrkande av det s. k. faderskap, varom i lagberedningens och utskottets förslag är fråga, endast ställes de nuvarande låga villkoren, så ställer sig namnfrågan givetvis helt annorlunda. *En sak* är att utdöma bidragsplikt av en person därför, att han haft umgänge med modern på sådan tid, att han kan vara far till barnet, och detta även om bevisningen rörande detta umgänge är synnerligen svag, *en annan* är det att tillika låta detta ha verkan i fråga om namnrätten.

Men alldeles oberoende härav kan man ju likväl, såsom lagberedningen också anmärkt, ha anledning att ställa sig synnerligen tveksam, om det vore så lyckligt för barnet självt med en anordning liknande den, som reservanterna avsett. Det är modern och barnet, som leva tillsammans, och det är ju också helt naturligt, att det kommer att väcka mindre obehaglig uppmärksamhet för dem själva, om de hava gemensamt namn, än om det förhållande, vari de stå till varandra, är märkbart, genom att de bära skilda namn. Herr Hellberg har visst i dag på förmiddagen sökt utveckla en annan uppfattning, men jag förmår icke följa honom, utan jag har ansett, att i flertalet fall kommer utskottets förslag att ställa sig såsom den mest humana och just för barnet bästa anordningen.

Emellertid, i reservationen har man kunnat peka på, att modern enligt reservanternas förslag är i tillfälle att giva barnet, om hon önskar, sitt eget namn. Men just på denna punkt tror jag, att reservanternas lagförslag är behäftat med en nog så allvarlig brist. Enligt utskottets förslag får barnet från hörjan ett namn, nämligen modersnamnet. Sedermera kan det ändras och barnet i stället få fadersnamnet efter samtycke av sin förmyndare eller eget samtycke, om det fyllt aderton år. Enligt reservanternas förslag står det i vida fältet, huru länge barnet över huvud taget skall vara utan något namn. Modern kan vänta att bestämma sig, huruvida hon vill giva barnet sitt namn eller det skall bära faders, och nog kan det fallet möjligen inträffa, att modern i syfte att tillkämpa sig vissa fördelar, men med uppoffring av barnets intresse dröjer med att träffa ett val. Så som reservanterna utfört sin tanke, tror jag den således icke vara lycklig.

Men som sagt, jag kan icke heller finna annat, än att deras förslag är ett led i deras allmänna principer framför allt i avseende på arvsfrågan. Sålunda är den naturliga konsekvensen, att första kammaren tager utskottets förslag.

Av herr Gezelius m. fl. har föreslagits ett tillägg till paragrafen i motsatt riktning. Det skulle innebära, att en änka, som efter upplösningen av äktenskapet genom mannens död, fått barn med en annan, icke skulle få giva barnet det av henne genom äktenskapet förvärvade namnet, utan barnet skulle få hennes flicknamn. Lagberedningen har mot denna anordning anfört, att man skulle vinna det humanitära syftet just genom att modern och barnet skulle bära gemensamt namn. Den har likvisst ansett sig böra taga hänsyn till en annan parts intresse *i det fall*, där barnet avlats *under* moderns

äktenskap, således genom äktenskapsbrott, eller där det är fråga om en *fränskild* hustru, som efter skilsmässan inlåtit sig i könsförbindelse med en annan man. Men att man, som reservanterna vilja, skulle på samma sätt behandla det fall, att hon är *änka*, det blir väl något helt annat. När hon är fränskild, är hon oförhindrad att återtaga sitt flicknamn. Man avser nu visserligen att ändra lagen så, att hon även skulle få göra detta såsom änka, om hon sedermera får barn utom äktenskap. Men det är ju klart, att det är ett hårt val man ställer henne inför, ett val, som hon dessutom knappast kan ha, därest hon redan har barn i äktenskapet med den avlidne mannen och vilka således bära den avlidne mannens namn. Det pekas då ytterligare på den möjligheten, att hon i detta fall skulle få tillstånd att förvärva familjenamnet för den sistkomne. Men att låta detta vara beroende på en särskild nåd i det enskilda fallet synes mig icke vara lyckligt, och jag vill erinra om, att såväl lagberedningen som lagrådets majoritet och Kungl. Maj:t ha varit ense om, att man borde låta modern och barnet följas åt i detta fall.

Herr talman! Jag hemställer om bifall till lagutskottets förslag, och jag erinrar om att från andra kammarens sida finnes det ingen enda utskottsledamot, som instämt med de av mig nu senast bemötte reservanterna.

Herr Gezelius: Såsom den närmast föregående talaren erinrat, har jag anslutit mig till en annan reservation vid den föreliggande paragrafen än den, till förmån för vilken den förste talaren yttrat sig. Såsom redan blivit erinrat, rör den en speciell fråga. Vi ha accepterat Kungl. Maj:ts och utskottets ståndpunkt i fråga om huvudregeln, men vi ha med barn, födda utom äktenskap av gift kvinna eller av fränskild hustru, velat med dessa jämställa utomäktenskapliga barn födda av änka. Vi ha hänvisat i vår reservation till de motiv, som återfinnas i särskilt yttrande av en av lagrådets ledamöter. Jag kan därför yttra mig kort, men ber att få framhålla, att lagberedningen, som hämtat förödmötet till denna specialregel rörande barn, födda utom äktenskap av gift kvinna eller fränskild hustru, från den tyska och schweiziska rätten, icke dragit samma konsekvenser som dessa två lagstiftningar och jämställt änka med dessa två kategorier. Det åberopas hänsyn till kvinnan och barnet, men för oss reservanter har det stått klart, att vad det här gäller, det är främst släktens rätt. Det ligger redan i begreppet släktnamn. Det är en släktnamns tillhörighet och här mannen, som är bärare av släktnamnet. Även hans intresse bör härvidlag beaktas. Vi kunna inte finna det vara konsekvent att giva barn, födda av en mor, vars äktenskap blivit upplöst genom skilsmässa, en annan ställning i detta avseende än om moderns äktenskap blivit upplöst genom döden. Snarare skulle jag vilja påstå, att då äktenskapet blivit upplöst genom mannens död, kräver hans namn mera rätt till pietet, än då äktenskapet blivit upplöst genom en laga skilsmässa. I det senare fallet kan man nog i många fall vara övertygad, att han, oavsett yem som är den mest skyldige, icke saknat sin skuld därtill. Såsom även

Lagförslag om
barn utom
äktenskap.
(Forts.)

framgår av den siste ärade talarens inlägg, ha vi reagerat emot att nu fastslå såsom *regel*, att barnet ifråga skulle vara berättigat till den mans namn, med vilken dess mor förut varit förenad i äktenskap. Vi bestrida icke därmed att för det fall att denna kvinna hade barn i äktenskapet med sin avlidne man även de barn, som hon sedan genom ett oöfvligt künsumgänge fått med en annan man, skulle kunna, då det i övrigt kunde vara motiverat, få åtnjuta förmånen av moderns förvärvade namn, utan att modern behövde återgå till sitt flicknamn.

Med den motiveringen ber jag att få yrka bifall till den av mig med flera avgivna reservationen.

Herr Stadener: Her greve och talman! Vid denna paragraf, som rör släktnamn åt utom äktenskap födda barn, har jag anledning — liksom jag tidigare i dag tillåtit mig göra — att fästa uppmärksamheten på en viss grupp av utomäktenskapliga barn, icke den grupp, som jag talade om vid det tidigare tillfället, utan den grupp, som benämnes *trolovningsbarn*. Jag finner nämligen, att de bestämmelser angående släktnamn, som innehållas i lagförslagets 1 § i detta fall, när det gäller trolovningsbarn, utgöra en avvikelse från allmänt och välgrundat rättsmedvetande hos vårt folk. Hittills har ett trolovningsbarn haft rätt till faderns släktnamn. Om barnet fötts under trolovnings tiden eller föräldrarna efter barnets födelse ingått trolovnin g, så är fadern känd, han är införd i civilregistret såsom fader, och enligt hittills gällande rätt och allmänt gällande mening är det fullt riktigt, att detta barn bär sin faders namn.

Då 1915 års riksdag debatterade de nya äktenskapslagarna, tillät jag mig frambara vissa betänkligheter med avseende på det fullständiga upphävandet av det gamla trolovningsinstitutet, och det fanns många andra talare, som delade dessa betänkligheter. Och riksdagen beslöt en skrivelse till Konungen, däri det begärdes, att Kungl. Maj:t ville i sammanhang med behandlingen av frågan om regleringen av de utom äktenskap födda barnens rättsliga ställning låta verkställa en utredning, på vilket sätt genom lagstiftningens försorg en förbättrad ställning måtte kunna i olika hänseenden beredas sådana barns mödrar, särskilt i de fall, då hävdandet skett under trolovnings tiden eller under äktenskapslöfte. Jag menar, att allt för litet hänsyn till denna riksdagens framställning har visats från lagberedningens och utskottets sida. Redan vid denna första paragraf av lagen konstaterar man, att trolovningsbarn berövas sin hittills varande rätt till faderns släktnamn. Att detta jämväl är ett från hävdande från barnens mödrar av den mera skyddade ställning, deras barns från fadern ärvda släktnamn innebär, är uppenbart. Naturligtvis har denna åtgärd träffats i den orubbade konsekvensens, i den formella riktighetens namn och intresse. Jag betraktar emellertid icke denna ändring av den hittills gällande rätten såsom ett framsteg, och jag är övertygad, att det icke kommer att betraktas så av den allmänhet, som kommer att träffas av denna bestämmelse.

Såsom vi redan förut i dag ha sett, medger 12 § i lagförslaget

för dessa trolovningsbarn rätt till arv efter fadern, och jag anmärker detta med tillfredsställelse. Men på samma gång och i anslutning till vad herr Alexanderson nyss yttrat, att rätten till arv och rätten till släktnamn ha sammanhang med varandra, vill jag påtala den inkonsekvens, som här tydligen föreligger, att trolovningsbarn visserligen skulle äga arvsrätt efter fadern, men icke äga rätt till hans släktnamn.

Lagförslag om
barn utom
äktenkap.
(Forts.)

Herr Alexanderson anmärkte helt nyss, att det skulle kunna inträffa, att modern, vars avgörande enligt reservationen skulle avvaktas, kunde uppskjuta ett sådant avgörande angående barnets släktnamn ända därhän, att barnet under lång tid skulle komma att alldeles sakna släktnamn. En sådan farhåga torde nog vara alldeles överflödigt, och den undanröjes på det enklaste sätt genom ett administrativt förfogande av Kungl. Maj:t i kyrkobokföringsförordningen av innehåll, att avgörandet av släktnamnet skall utan uppskov träffas. Enligt utskottets förslag skall däremot, om ett trolovningsbarn skall erhålla faderns släktnamn, fadern särskilt anmäla sin önskan att åt barnet giva sitt släktnamn. Alltså skulle härefter icke såsom hittills föreligga en rätt från trolovningsbarnets sida, utan, om det erhåller faderns släktnamn, så blir det en åtgärd, som innebär en nedlåtenhet från faderns sida och en namngivning, som blir fullständigt oberäknelig. Trolovningsbarnet har berövats sin hittills varande rätt.

Utan tvivel kommer denna lagstiftning att mottagas med mycken överraskning och mycket ogillande. Det framgår nämligen av erfarenheten, att man överallt bland folket i den allmänna samlevnaden, i folkskolor, i fattigvårdshänseende och korteligen allestädes benämner dessa trolovningsbarn med faderns släktnamn.

Herr greve och talman! För att kunna hävda bevarandet av dessa trolovningsbarns rätt till faderns släktnamn ber jag att få förena mig med den reservation, för vilken herr Stårner fört talan, vilket för mig torde vara den enda vägen att nå det mål jag önskar.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen att i avseende på förevarande paragraf yrkats: 1:o) att densamma skulle godkännas enligt utskottets förslag; 2:o) att paragrafen skulle godkännas med den lydelse, som föreslagits i herr Petterssons i Södertälje därom anförda reservation; och 3:o), av herr *Gezelius*, att det förslag till paragrafens lydelse skulle antagas, som förordats i den av honom m. fl. beträffande denna paragraf avgivna reservationen.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till herr *Gezelius* yrkande vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Ström* begärde votering, i anledning varav och sedan till kontraposition därvid antagits godkännande av utskottets förslag, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Lagförslag om
barn utom
äktenskap.
(Forts.)

Den, som i avseende å 1 § i lagutskottets förslag till lag om barn utom äktenskap godkänner det förslag till paragrafens lydelse, som förordats i den av herr Gezelius m. fl. beträffande denna paragraf angivna reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes utskottets förslag till paragrafens lydelse.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 54;

Nej — 44.

2 §.

Godkändes.

3 §.

Förevarande paragraf hade följande avfattning:

Barnet njute av föräldrarna uppehälle och uppfostran, efter ty med avseende å båda föräldrarnas villkor må anses skäligt.

Den rätt till underhåll, som nu är sagd, upphøre ej förr än barnet fyllt femton år; ej heller senare än det fyllt aderton år, där ej barnets anlag och omständigheterna i övrigt föranleda, att barnet bör erhålla fortsatt utbildning.

Vid denna paragraf hade en särskild reservation avgivits av herr *Pettersson* i Södertälje, vilken, med instämmande av herrar *Stärner*, *Alexanderson*, *Petrén*, *Persson* i Norrköping, *Karlsson* i Fjäl, *Lindley* i Söderhamn och *Lindqvist* i Kosta ansett, att paragrafen bort erhålla följande lydelse:

Barnet njute av föräldrarna uppehälle och uppfostran, efter ty med avseende å båda föräldrarnas villkor må anses skäligt.

Den rätt till underhåll, som nu är sagd, upphøre ej förr än barnet fyllt sexton år; ej heller senare än det fyllt aderton år, där ej barnets anlag och omständigheterna i övrigt föranleda, att barnet bör erhålla fortsatt utbildning.

Herr *Petrén*: Herr talman! Då jag i fråga om denna paragraf har instämt i herr *Petterssons* i Södertälje reservation, vilken går ut på att sätta gränsen för barns underhållsrätt till 16 år, medan enligt utskottets förslag den skulle vara 15 år, så skall jag be att med några ord få motivera denna min ståndpunkt.

Jag vill då erinra om, att lagberedningen i sitt betänkande uppkastat den frågan, huruvida icke en gräns av 15 år är väl låg, därvid erinrande om, att under nuvarande ekonomiska förhållanden inträder helt visst förmågan hos barnet att självt försörja sig olika tidigt inom olika verksamhetsområden, och att det är för barnets framtid av vikt, att det beredes någon yrkesutbildning. När lagberedningen i sitt förslag dock stannat vid 15 års ålder såsom minimigräns, har den motiverat det därmed, att barn vid 15 års ålder i regel kunna förtjäna sitt uppehälle inom jordbruksnäringen. Då det emellertid torde kunna befaras, att även för andra än dem, som sysselsätta sig med jordbruksnäringen, ofta kommer att bestämmas, att försörjningsrätten skall upphöra vid den i lag stadgade minimigränsen, synes mig betänkligt att sätta denna så lågt som till 15 år. Såväl inom industrien som inom de olika hantverkerna torde det möta svårighet för barn att redan vid 15 års ålder fullständigt skaffa sig sitt uppehälle, då det inom dessa verksamhetsområden behöves någon yrkesutbildning. Vid det möte, som tidigare under riksdagen var anordnat av svenska fattigvårdsförbundet, yrkades beträffande dessa lagar av flera talare, som torde ha haft kännedom om barnavårdsarbetet, att minimigränsen för försörjningsrätten skulle höjas till 16 år. Det betonades därvid, att om ett i stad bosatt barn är tvunget att försörja sig självt redan vid 15 års ålder, så kan detta knappast ske annat än inom vissa säsongarbeten, och därmed är det också inne på en farlig väg, ty kan barnet icke påräkna ett stadigvarande arbete, när det kommer upp i de kritiska ynglingåren, så är risken stor, att det rekryterar ligisternas skara och hamnar på brottets bana. Det är intet tvivel om, att den större brottslighet, som förekommer bland de utom äktenskapet födda barnen, i mycket sammanhänger med de ogynnsamma förhållanden, under vilka dessa träda ut i livet. Det bör därför ligga i samhällets intresse att den för försörjningsrätten gällande minimiåldern inte sättes allt för låg, så att det inte blir omöjligt att låta barnen få en om än aldrig så enkel yrkesutbildning.

*Lagförslag om
barn utom
äktenskap.
(Forts.)*

Till sist vill jag erinra om att minimiåldern för försörjningsrätten ingenstädes i grannländerna är satt så låg som till 15 år. Enligt vad lagberedningen upplyser om, sätter den nya norska lagen gränsen vid 16-års åldern, och härmed står också den finska lagen i överensstämmelse. I dansk rätt gäller liksom i schweizisk rätt den regeln, att barnen njuta underhållsbidrag, tills de uppnått 18 år, men att för särskilda fall bidraget kan tidigare bortfalla. I Tyskland är åldern satt till 16 år, utan möjlighet vare sig till förkortning eller förlängning av tiden. Jag kan för min del inte finna det vara skäl, att man i vårt land sätter minimiåldern i fråga om försörjningsrätten lägre än i de angränsande länderna, så mycket mindre som vårt land alltjämt är föremål för en fortgående industrialisering.

På grund av dessa skäl ber jag, herr talman, att få yrka bifall till paragrafen på det sätt, som den är formulerad i herr Petterssons i Södertälje reservation.

Lagförslag om
barn utom
äktenskap.
(Forts.)

Herr Rogberg: Herr talman! Den föregående talaren tycktes icke hava någon invändning att göra mot utskottets hemställan under denna paragraf beträffande den tid, intill vilken underhåll för barn utom äktenskapet skulle utgå, såvitt det gällde barn, som uppväxte i jordbruksnäringen, men däremot fann han förslaget oantagligt, för såvitt det gällde barn, som skulle kunna förväntas få sin huvudsakliga sysselsättning inom hantverk eller industri. Emellertid får jag påpeka, att förslaget lämnar öppet för barn inom hantverk och industri att erhålla underhåll intill en högre ålder än 15 år, till exempel just till den av talaren föreslagna åldern av 16 år. Lagrummets avfattning ger möjligheter för domstolarna och barnavårdsmyndigheterna att se till, att underhåll utgår en längre tid, om så skulle anses vara behövt; och det är naturligtvis självklart, att såväl domstolarna som barnavårdsmyndigheterna icke skola försumma att i detta avseende tillgodose barnens bästa.

Om det således får anses vara lämpligt med en bestämmelse, att underhållet skall utgå för barn, som tillhöra jordbruksnäringen, intill 15 år; om vidare såsom fallet är, lagen lämnar öppet, att underhållet får utgå längre tid för barn inom andra näringar, så bör ju paragrafen i sin förevarande avfattning godkännas.

Utskottet har jämväl ett principiellt skäl för sitt förslag, nämligen det, att det förefaller mindre tilltalande, att, då ett flertal barn av äkta börd vid 15 års ålder få giva sig ut i världen och själva förtjäna sitt uppehälle, barn, födda utom äktenskapet, skulle genom underhåll få den tid, under vilken de äro befriade från verkligt arbete, i förhållande till flertalet äkta barn något förlängd.

Jag tillåter mig, herr talman, att på grund härav yrka bifall till paragrafen i den lydelse, som den har enligt utskottets förslag.

Herr von Koch: Herr talman! I anledning av vad den siste ärade talaren yttrade, får jag påminna om att det är ganska egendomligt, att, därför att en del barn, födda inom äktenskapet, måhända vid tidigare ålder måste ut i livet och förtjäna sitt bröd, så skall för de barn, som äro födda utanför äktenskapet, en viss lägre minimiålder fastställas. Det är väl i alla fall så, att just det förhållande, att de utomäktenskapliga barnen intaga en i jämförelse med barn inom äktenskapet ofördelaktig ställning berättigar till att giva dem underhåll och stöd även under en så pass lång tid, att det blir möjligt att överskrida den tid, som i ett fåtal fall förekommer i fråga om inom äktenskapet födda barn.

Jag tillåter mig nämna, att åtskilligt tyder på, att i den nya lag, som antagligen kommer att genomföras i fråga om fattigvården, en minimiålder av 16 år kommer att i detta hänseende fastställas. Flera av de mest betydande ämbetsverken, bland andra kammarrätten och socialstyrelsen, och åtskilliga Konungens befallningshavande hava nämligen uttalat sig för en ålder av 16 år. Det skulle väl ändå vara litet egendomligt, om de barn, varom nu är tal, skulle erhålla lägre minimiålder beträffande underhållsskyldigheten än de av fattigvården omhändertagna barnen.

Jag tillåter mig för övrigt, herr talman, på grund av de av herr Petréan anförda skälen yrka bifall till reservationen.

*Lagförslag om
barn utom
äktenskap.*

(Forts.)

Herr Alexanderson: Även jag instämmer i detta yrkande, för vilket jag ock har reserverat mig.

Jag vill endast till de skäl, som redan äro anförda, lägga det, att man ju inom jordbruksnäringen så väl som i andra näringar mer och mer kommit underfund med att det är av stort värde för de unga att kunna få börja något senare med det egentliga arbetet, som skall bringa dem deras framtida levebröd, på det att de skola få tillfälle att skaffa sig bättre utbildning och, sedan de hunnit till vuxen ålder, kunna stå sig bättre, än om de för tidigt nödgats avbryta vistelsen i hemmet. Ur denna synpunkt synes det mig, som om det vore fullkomligt i enlighet med tidsriktningen, om man här höjde åldersgränsen från den gängse 15-årsåldern till 16 år.

Herr Gezelius: Herr von Koch synes hava missuppfattat innebörden av förevarande paragraf, då han tolkade den så, att för samtliga dessa barn skulle en ålder av 15 år vara bestämd. Den ålder av 15 till 18 år, varom paragrafen talar, är endast en, såsom utskottet kallar det, nomallitud. Innebörden är den, att på grund av förhållandena en längre tid än 15 år skall bestämmas för försörjningsrätten. Det är således inte rätt uppfattat, om man anser ett bifall till utskottets förslag utesluta möjligheten för dessa barn att njuta understöd längre än till 15 års ålder.

Däremot skulle ett bifall till reservationen innebära, att minimiåldern, 16 år, inte under några förhållanden skulle få överskridas. Detta är en oegentlighet, som den förste ärade talaren påpekade vid sin jämförelse mellan barn i äkta säng och barn födda utom äktenskapet. Det är således inte någon mera ogynnsam ställning, som man avser att genom lagförslaget giva dessa barn, än som barn i äkta säng i mycket stor omfattning få vidkännas. Den fara, som ligger i att ställa barn utom äktenskapet i förmånligare läge än barn i äkta säng, har föresvävat utskottet vid dess hemställan om bifall till förslaget, sådant som det här föreligger.

Herr von Koch: Jag har på intet sätt missförstått detta lagrum, men jag har velat framhålla, att om man fastställer en så låg minimigräns för underhållsskyldigheten som 15 år komma domarna i flertalet fall att fasthålla vid denna åldersgräns. Om återigenom åldersgränsen höjes till 16 år, tror jag, att det vore det bästa för barnen ur alla synpunkter men särskilt med hänsyn till deras yrkesutbildning. Det är närmast därför jag vidhåller mitt förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter jämlikt därunder förekomna yrkanden gjordes propositioner, först därpå att ifrågevarande paragraf skulle godkännas i enlighet med utskottets förslag samt vidare på paragrafens antagande med den lydelse, som förör-

Lagförslag om
barn utom
äktenskap.
(Forts.)

dats i herr Petterssons i Södertälje därom anförda reservation; och förklarades den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övertvägande ja besvarad.

4—8 §§.

Godkändes.

9 §.

Denna paragraf hade följande lydelse:

(i *Kungl. Maj:ts förslag*:)

(i *utskottets förslag*:)

Avtal om underhållsbidrag till fullgörande för framtiden av underhållsskyldighet enligt 3 eller 5 § skall slutas genom skriftlig, av två personer bevittnad handling och godkännas av barnavårdsmannen eller, om sådan ej finnes, av barnavårdsnämnden; dock vare sådant godkännande ej erforderligt i fråga om underhållsbidrag enligt 3 §, där avtalet slutits av annan förmyndare för barnet än modern eller fadern. Innefattar avtalet åtagande att till barnets underhåll utgiva visst belopp en gång för alla, erfordras i varje fall godkännande av barnavårdsnämnden. Avtal, som nu är sagt, må slutas jämväl före barnets födelse.

Har avtal, som avses i första stycket, träffats i annan ordning än där sägs, eller har avtal träffats angående fullgörande för framtiden av underhållsskyldighet, varom i 6 § sägs, vare det ej hinder för den underhållsberättigade att utfå det underhåll, som enligt lag tillkommer honom.

Avtal om underhållsbidrag till fullgörande för framtiden av underhållsskyldighet enligt 3 eller 5 § skall slutas genom skriftlig, av två personer bevittnad handling och godkännas av barnavårdsmannen eller, om sådan ej finnes, av barnavårdsnämnden. Innefattar avtalet åtagande att till barnets underhåll utgiva visst belopp en gång för alla, erfordras i varje fall godkännande av barnavårdsnämnden. Avtal, som nu är sagt, må slutas jämväl före barnets födelse.

Har avtal, som avses i första stycket, träffats i annan ordning än där sägs, eller har avtal träffats angående fullgörande för framtiden av underhållsskyldighet, varom i 6 § sägs, vare det ej hinder för den underhållsberättigade att utfå det underhåll, som enligt lag tillkommer honom.

Rörande denna paragraf hade reservation anförts av herrar *Petersson* i Lidingö villastad, *Gezelius* och *Rogberg*, greve *Spens* samt herrar *Permansson*, *Fant* och *Pettersson* i Bjälbo, vilka ansett, att 9

§ bort av utskottet tillstyrkas i enlighet med den lydelse, den hade i Kungl. Maj:ts förslag.

Lagförslag om
barn utom
äktenskap.

(Forts.)

Herr Rogberg: Utskottets hemställan under denna paragraf är föranledd av en enskild motion. Motionärerna hava däri hemställt, att avtal om underhållsbidrag till fullgörande för framtiden av underhållsskyldigheten alltid skulle godkännas av barnavårdsman eller barnavårdsnämnden. Mot detta av utskottet godkända förslag har en reservation avgivits med yrkande, att paragrafen måtte erhålla den avfattning, som Kungl. Maj:t i sin proposition föreslagit. Reservanterna hava vänt sig mot den obligatoriska föreskriften, att avtal om underhållsbidrag alltid skulle godkännas av barnavårdsman eller barnavårdsnämnd. Reservanterna hava ansett, att om ett dylikt avtal slutits av annan förmyndare för barnet än modern eller fadern, skulle ett godkännande av barnavårdsman eller barnavårdsnämnden icke vara behöfligt. Har barnet en sådan opartisk förmyndare, hava reservanterna ansett, att det är onödigt att inblanda barnavårdsman eller barnavårdsnämnden i avtalet för det fall att det avser bidrag för viss tid. Reservanterna hava jämväl funnit detta olämpligt, ty vederbörande kontrahenter kunna hava fullgiltiga skäl, varför de vilja ställa barnavårdsman eller barnavårdsnämnden utanför det avtal, som de träffat. Sådana förhållanden kunna ju dock inträffa, då barnavårdsmannens eller barnavårdsnämndens godkännande är alldeles i sin ordning. Den kungl. propositionen har liksom reservanterna tagit sikte därpå och vill följaktligen, att ett godkännande av barnavårdsnämnden alltid skall utverkas av parterna, så fort avtalet om underhållsbidraget avser ett underhållsbidrag, som skall utgå en gång för alla. Reservanterna lära få anses hava med skäl funnit paragrafens avfattning enligt Kungl. Maj:ts förslag lämpligare och nyttigare för kontrahenterna; jag får därför yrka bifall till reservationen, d. v. s. bifall till paragrafens avfattning enligt Kungl. Maj:ts proposition, vilken för övrigt överensstämmer med vad lagberedningen föreslagit. Jag tillåter mig, herr talman, att i detta sammanhang nämna, att för den händelse kammaren skulle bifalla reservationen, följer därav nödvändigheten av en ringa ändring av 15 §.

Herr Alexanderson: Herr talman! Jag vill icke neka till att jag under ett skede av utskottets förhandlingar kände mig böjd för den ståndpunkt, som reservanterna intagit, närmast av det skälet, att jag tänkte mig, att man vid underhandsuppgörelser med mer eller mindre motsträviga barnafäder lättare kommer till ett resultat under privata former, och att det bleve svårare, därest underhandlaren måste säga, att avtalet sedan skall underställas barnavårdsnämnden. Men när jag närmare tänkte på saken, så måste jag taga i betraktande å ena sidan, att på alla de orter, där det kommer att finnas särskild barnavårdsman, är det endast honom, avtalet behöver underställas, och att han är närvarande vid underhand-

Lagförslag om
barn utom
äktenskap.
(Forts.)

lingen, såsom väl i regel blir fallet, behöver ju ingalunda beröva det dess privata karaktär. Han bör ju tvärtom vara en person, som är van att på ett lämpligt och taktfullt sätt taga hand om sådana uppgörelser, så att de leda till ett lämpligt resultat. Och vidare, ifall det icke finnes någon särskild barnavårdsman kan barnavårdsnämnden lämpligen låta denna förhandling äga rum genom någon av sina ledamöter, så att den icke på något vis behöver få en sådan karaktär, att den kommer att motverka faderns villighet att sluta en uppgörelse. Å andra sidan kan det ju icke nekas till att det föreligger en viss fara för att en barnafader själv eller genom medhjälpare skall kunna locka modern att skaffa sig en förmyndare för barnet, som icke på behörigt sätt bevakar dess bästa, och som medverkar till att en uppgörelse kommer till stånd, varigenom barnafadern kommer undan långt billigare, än han borde. Med hänsyn till den betydligt ökade bidragsskyldighet, som det nya förslaget innebär, är det onekligen en stark frestelse för en barnafader att försöka göra vad han kan i den vägen, och det är tyvärr icke osannolikt, att han litet emellanåt skall kunna lyckas. Jag tror därför, att det är tryggast och utan nämnvärd olägenhet, att även i det fall, att det icke är fråga om uppgörelse en gång för alla utan om en löpande bidragsskyldighet, alltid fordra bifall av barnavårdsmyndigheten. Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande paragraf yrkats, dels att utskottets förslag skulle godkännas, dels ock att paragrafen skulle godkännas med den lydelse, Kungl. Maj:t föreslagit.

Sedermåra gjordes propositioner enligt nämnda yrkanden, och förklarades propositionen på godkännande av Kungl. Maj:ts förslag till paragrafens lydelse vara med öfvervägande ja besvarad.

10, 11, 13 och 14 §§.

Godkändes.

15 §.

Nu föredragna paragraf lydde sålunda:

(i Kungl. Maj:ts förslag:)

(i utskottets förslag:)

Uppdraget att vara barnavårdsman upphøre, när barnet fyllt aderton år, så ock när annan än modern eller fadern förordnats till förmyndare för barnet. Visar sig i annat fall, att behov av barnavårdsman ej längre finnes, må barnavårdsnämnden entlediga barnavårdsmannen utan att förordna ny sådan.

Uppdraget att vara barnavårdsman upphøre, när barnet fyllt aderton år. Visar sig i annat fall, att behov av barnavårdsman ej längre finnes, må barnavårdsnämnden entlediga barnavårdsmannen utan att förordna ny sådan.

Vid denna paragraf hade reservation anförts av herrar *Petersson* Lagförslag om barn utom äktenskap. i Lidingö villastad, *Gezelius* och *Rogberg*, greve *Spens*, samt herrar *Permansson*, *Fant* och *Pettersson* i Bjälbo, vilka erinrat, att, därest den av dem vid 9 § gjorda hemställan vunne bifall, förevarande paragraf borde antagas i dess lydelse enligt Kungl. Maj:ts förslag.

(Forts.)

Herr *Rogberg*: Jag hemställer, att kammaren med anledning av det beslut kammaren fattat vidkommande 9 § måtte godkänna den här föredragna paragrafen i enlighet med den lydelse den har i den kungl. propositionen.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att angående nu föreliggande paragraf endast yrkats, att densamma skulle godkännas att lyda så, som Kungl. Maj:ts föreslagit.

Härefter gjordes propositioner, först på godkännande av utskottets förslag till paragrafens lydelse samt vidare på antagande av Kungl. Maj:ts förslag i denna del; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

16—19 §§.

Godkändes.

20 §.

Denna paragraf hade följande avfattning:

Har någon inför den präst, som för kyrkoböckerna i församling där barnet är kyrkobokfört, eller i tillkallat vittnes närvaro inför kronofogde, länsman eller notarius publicus, eller genom avtal, som i 9 § första stycket sägs, erkänt sig vara fader till barnet, och har erkännandet på enahanda sätt vitsordats av modern, vare det erkännande gällande, där ej visas att han ej är barnets fader. Är modern död, eller är hon sinnessjuk, sinnesslö eller å okänd ort, skall erkännandet för att bliva gällande i nu stadgad ordning godkännas av barnets förmyndare eller av barnet själv, om det är myndigt.

Erkännes, på sätt nu är sagt, att föräldrarna vid barnets avelse voro trolovade med varandra eller att de efter avlelsen ingått trolovning med varandra, vare ock det erkännande gällande, där det ej visas vara oriktigt.

Erkännande må göras jämväl före barnets födelse.

Herr *Petrén*: Vid denna och några följande paragrafer har jag framställt yrkande om en ändring i utskottets förslag till formulering. Då dessa ändringar emellertid sammanhånga med den olika lydelse av 12 §, som jag påyrkat, men denna paragraf nu är antagen med den formulering, som den fått i utskottets förslag, skall jag varken vid den föredragna eller någon av dessa följande paragrafer göra något yrkande.

Lagförslag om
barn utom
äktenskap.
(Forts.)

Efter härmed slutad överläggning godkändes föreliggande paragraf.

21—34 §§.

Godkändes.

I en vid 12 § av förevarande lagförslag avgiven reservation hade herrar *Petersson* i Lidingö villastad, *Gezelius* och *Rogberg*, greve *Spens* samt herrar *Permansson*, *Fant* och *Pettersson* i Bjälbo på angivna skäl förordat, att i lagförslaget infördes en ny paragraf med nr 35, så lydande:

Talan om barnets förklarande för trolovningsbarn skall vid äventyr av sådan talans förlust anhängiggöras inom två år från barnets födelse. Har hinder mött för talans anställande inom tid, som nu sagts, må dock, där den uppgivne fadern ej är död, talan anhängiggöras inom ett år efter det hindret upphörde.

I fråga härom anförde nu

Herr *Gezelius*: Under återopande av vad jag anført vid föredragning av 12 § ber jag att få yrka bifall till den reservation, som finnes antecknad vid 12 §, och som avser, att här skulle såsom en ny paragraf, 35 §, intagas ett stadgande av den lydelse, som återfinnes i reservationen å sidan 111, och att vid ett bifall till denna min hemställan de återstående paragraferna i lagförslaget måtte erhålla därav motiverad ändrad nummerbeteckning.

Herr *Alexanderson*: Jag ber att få erinra om den vädjan, jag ställde till kammaren i förmiddags, att icke genom ett beslut i enlighet med herr *Gezelius*' m. fl. reservation i denna punkt gå ett steg i rakt motsatt riktning mot den åskädning, som vunnit uttryck i andra kammaren genom dess beslut om arvsrätt för utomäktenskapliga barn efter fader, utan låta förhållandena i detta avseende bestå vid vad de nu äro.

Sedan överläggningen härmed slutats, yttrade herr talmannen, att av herr *Gezelius* framstälts det yrkande, att å vederbörlig plats i föreliggande lagförslag skulle införas en ny paragraf med den lydelse, som angivits i den av herr *Petersson* i Lidingö villastad m. fl. därom anförda reservationen. Vidare hade yrkats avslag å vad herr *Gezelius* sålunda föreslagit.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till herr *Gezelius* yrkande vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Alexanderson* begärde votering, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller herr Gezelius yrkande om införande å vederbörlig plats i föreliggande förslag till lag om barn utom äktenskap av en ny paragraf med den lydelse, som angivits i den av herr Petersson i Lidingö villastad m. fl. vid 12 § av lagutskottets förslag i ämnet anförda reservation, röstar

Lagförslag om barn utom äktenskap.
(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej avslås berörda yrkande.

Vid slutet av den häröver anställda omröstningen befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 54.

Nej — 48.

Övriga delar av utskottets föreliggande lagförslag.

Godkändes.

Utskottets förslag till lag om äktenskaplig börd.

Godkändes.

Utskottets förslag till lag om adoption.

Lagförslag om adoption.

1—4 §§.

Godkändes.

5 §.

Denna paragraf hade följande lydelse:

(i *Kungl. Maj:ts förslag*.)

(i *utskottets förslag*.)

Utan eget samtycke må den, Utan eget samtycke må den, som fyllt *tolv* år, ej adopteras. som fyllt *femton* år, ej adopteras.

Vid denna paragraf hade reservation anförts av herrar *Alexander* och *Pettersson* i Södertälje, vilka yrkat, att paragrafen måtte godkännas i dess lydelse enligt *Kungl. Maj:ts förslag*.

Herr *Alexander*: Vid denna paragraf har jag jämte herr *Pettersson* i Södertälje antecknat min reservation för en mening, som emellertid inom utskottet hade åtskilliga andra förespråkare, i det vi nämligen yrkat på bibehållande av *Kungl. Maj:ts proposition* i fråga om den ålder, över vilken ett adopterat barn icke kan adopteras mot sitt eget samtycke.

Lagförslag om
adoption.
(Forts.)

Enligt det kungl. förslaget gällde, att mot sitt eget samtycke kan icke barn över 12 år adopteras. Utskottet har, med stöd av en mening, som uttalades inom lagrådet vid lagens granskning, föreslagit höjning av denna ålder till 15 år. Nu vill jag vädja till kammarens ledamöter, som väl i regel hava personlig erfarenhet av denna sak. De flesta av herrarna äro familjefäder och hava barn, som redan passerat åldern mellan 12 och 15 år. Är det, vill jag fråga, icke rätt så vanligt, att ett barn i denna ålder har nått den personlighetsutveckling att — i fråga om t. ex. ett 14 års barn — det måste sägas vara motbjudande att ett sådant barn skall mot sin egen uttryckligen uttalade vilja skiljas från sin gamla familj och inkorporeras med en ny familj genom adoption? Är det icke så, att i ett stort antal fall barnet kan vid denna ålder sägas hava sin egen rimligt grundade mening, vilken visserligen icke är sådan, att det själv därmed kan åstadkomma någon förändring, men vid vilken man bör fästa åtminstone så mycket avseende, att icke *mot* denna mening och utan barnets eget samtycke en så genomgripande förändring i dess liv äger rum, som adoption i en ny familj dock innebär. Jag vågar tro, att den kungl. propositionen i detta avseende vilar på synnerligen goda grunder, och i själva verket torde den motsatta ståndpunkten erkänna detta, då dess förfäktare säga, att man måste taga all möjlig hänsyn till barnets mening under den nämnda åldern. Men då förefaller det mig vara en renare och naturligare linje, som den kungl. propositionen markerar, när den säger, att gränsen i detta avseende bör sättas vid 12 år.

Jag ber alltså att få yrka bifall till den kungl. propositionen i denna punkt.

Herr R o g b e r g: Herr talman! Den föregående ärade talaren vädjade till kammarens uppfattning, huruvida man icke kan anse, att ett barn i en ålder av låt oss säga, såsom han antog, 14 år hade den personliga utveckling, att man icke mot barnets vilja borde inkorporera detsamma i en annan familj. Det är givet, att åtskilliga barn i den av talaren nämnda åldern äger denna personliga utveckling, men det är nog snarare fallet, att, såsom utskottet säger, barn i en dylik ålder i allmänhet icke nått en sådan utveckling, att det bör kunna hindra en adoption, som kan lända till dess fördel. Det är ingalunda någon annan hänsyn än barnets bästa, som förmått utskottet att avvika från den kungl. propositionen och föreslå den högre ålder av 15 år, varom utskottet hemställt. Utskottet stöder jämväl sin uppfattning på uttalanden från två medlemmar av lagrådet, vilka yttrat sig i samma riktning som utskottet här. Vidare vill jag påpeka — och jag ansluter mig till vad den ärade talaren yttrade i denna del — att rätten ju skall pröva, om adoption lämpligen bör äga rum, och om barnet då uppnått högre ålder och utveckling, kommer barnets uppfattning givetvis för rättens bedömande spela den roll, samma uppfattning skäligen bör tillmätas. Men att lagfästa den lägre åldern har utskottet icke funnit lämpligt.

Slutligen vill jag påminna därom, att 15-årsåldern är av viss

betydelse i svensk rätt. 15 år är den ålder, vid vilken den kriminella myndigheten inträder, och vid 15 års ålder äger ett barn rätt att självt förfoga över vad det genom eget arbete förvärvat. 15-årsåldern är således i flera avseenden av en viss betydelse enligt vår gällande rättsuppfattning.

Med anslutning till vad jag nu anfört ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes jämlikt förekomna yrkanden propositioner, först på godkännande av nu föredragna paragraf enligt utskottets förslag samt vidare därpå att paragrafen skulle antagas att lyda så, som Kungl. Maj:t föreslagit; och förklarades den förra propositionen, vilken upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

6—14 §§.

Godkändes.

15 §.

Förevarande paragraf lydde sålunda:

Ej må adoptant genom testamente bortgiva eller annorledes förordna om mera än hälften av vad enligt 14 § tillkommer adoptivbarn eller dess bröstarvinge. Dock skall vad i lag är stadgat om giltigheten av testamente, varigenom bröstarvinges laglott belastas, äga motsvarande tillämpning i fråga om testamente, däri till beredande av understöd åt barn eller adoptivbarn förordnas om mera än nyss är sagt; njute ock adoptivbarn samma rätt till understöd av egendom, vilken av adoptant är i testamente bortgiven, som enligt lag tillkommer testamentsgivarens barn.

I fråga om denna paragraf hade reservation anförts av herrar *Petersson* i Lidingö villastad och *Rogberg*, greve *Spens* samt herrar *Pernansson* och *Fant*, vilka ansett, att paragrafen bort tillstyrkas i följande lydelse:

Ej må adoptant genom testamente bortgiva eller annorledes förordna om mera av vad enligt 14 § tillkommer adoptivbarn än att barnet erhåller medel till nöjaktig efter adoptantens villkor och barnets anlag lämpad uppfostran och utbildning. Dock skall vad i lag är stadgat om giltigheten av testamente, varigenom bröstarvinges laglott belastas, äga motsvarande tillämpning i fråga om testamente, däri till beredande av understöd åt barn eller adoptivbarn förordnas om mera än nyss är sagt; njute ock adoptivbarn samma rätt till understöd av egendom, vilken av adoptant är i testamente bortgiven, som enligt lag tillkommer testamentsgivarens barn.

Herr statsrådet *Stenberg*: Herr greve och talman, mina herrar! Då det befunnits nyttigt, att adoptionen må bliva föremål för

Lagförslag om adoption.
(Forts.)

rättslig reglering i vårt land likasom i ett flertal andra kulturländer, har det viktigaste önskemålet härvid varit, att man velat i samhällets intresse befördra upptagande såsom eget barn av minderåriga, som eljest skulle sakna föräldravård och fostran. I sådan riktning verkar givetvis den stadga och trygghet, som beredes genom lagstiftningens reglering av adoptionsinstitutet.

Det är klart, att hansyn måste tagas ej endast till adoptivbarnets intressen utan även till adoptantens. Om adoptanten ålägges alltför stränga band såsom följd av adoptionen, kan detta bidraga till att minska benägenheten att adoptera i fall, då sådan åtgärd vore önskvärd. Härvid är av alldeles särskild betydelse, huru arvsförhållandena mellan adoptanten och adoptivbarnet ordnas.

Den kungl. propositionens ståndpunkt i denna fråga är följande. Adoptivbarn äger taga arv efter adoptanten lika med barn i äktenskap; dock att, om adoptanten även har bröstärvinge, denne icke i följd av adoptivbarnets arvsrätt må lida intrång i sin laglott. Den arvsrätt, som sålunda tillkommer adoptivbarn, må icke till mer än hälften av arvet upphävas genom testamente eller annat förfogande av adoptanten. Alltså: adoptivbarnet har rätt till arv och laglott efter adoptanten endast med den inskränkning, att om adoptanten skulle hava flera adoptivbarn än egna barn, skall det eller de egna barnens laglott utgå före adoptivbarnens, d. v. s. att adoptivbarnen, fastän flera än de egna barnen, ändock ej få mera än hälften av arvet. Adoptanten å sin sida har icke arvsrätt efter adoptivbarnet annat än för det sällsynta undantagsfall, att barnet avlider utan arvsberättigade släktingar och dess egendom sålunda skulle bliva danararv, därest den ej finge gå till adoptanten.

Vid lagförslagets behandling inom lagutskottet hava dessa regler befunnits för ogynnsamma för adoptanten. Om en ändring för tillgodoseende av adoptantens intresse har utskottet blivit enigt. I den ännu icke föredragna 17 § har nämligen tillagts en bestämmelse, avseende det fall, att adoptivbarn på grund av arv eller testamente erhållit egendom efter adoptanten och sedan själv dör utan att efterlämna bröstärvingar. I sådant fall skall ur adoptivbarnets kvarlåtenskap uttagas egendom, som i värde motsvarar vad adoptivbarnet bekommit efter adoptanten, och denna egendom skall, innan adoptantens släktingar få taga något arv, såsom arv gå till adoptantens bröstärvingar, eller, om barnet var adopterat av makar och en av dem lever, till denne.

Jag vill redan nu nämna, att jag finner de skäl, som ligga till grund för denna ändring och vilka närmare utvecklats i en motion av herr Alexanderson, vara övertygande, och att jag alltså anser förslaget böra i förevarande del ändras.

Nu ha emellertid fem reservanter inom utskottet — av vilka fyra tillhöra denna kammare — velat gå ännu längre. De ha velat ändra 15 §:s bestämmelse om adoptivbarns laglott därhän, att laglotten icke skall omfatta halva arvslotten utan endast så mycket därav, att barnet erhåller medel till nöjaktig, efter adoptantens villkor och barnets anlag lämpad uppfostran och utbildning. Jag vet

icke, om man bör kalla detta laglott i egentlig mening. Denna rätt avser nämligen icke någon kvotdel av kvarlåtenskapen, utan det är en tills vidare till beloppet obestämd del, som enligt reservationen skulle förbehållas adoptivbarnet.

*Lagförslag om
adoption.
(Forts.)*

I reservationen är icke någon motivering anförd, men syftet med densamma är uppenbarligen, att man velat ytterligare försvaga möjliga betänkligheter mot adoptionen. Det kan ju icke heller förnekas, att det kan för den, som vore villig att adoptera ett barn, framstå såsom en fördel, om barnet icke genom adoptionen erhöles sådan rätt till laglott, som förslaget innebär, utan adoptanten hade frihet att framdeles genom testamente förordna om barnets rätt till hans kvarlåtenskap. En sådan anordning kunde vara fördelaktig, särskilt om adoptionen sker i barnets späda ålder, då adoptanten ännu icke kan känna dess anlag eller veta, hur barnet kan komma att utveckla sig. Ävenledes kan sägas, att möjligheten för efterlevande make att få sitta i oskift bo inskränkes, därest icke blott de egna barnen hava rätt till laglott utan även adoptivbarn kan framställa anspråk på att få viss kvotdel av kvarlåtenskapen utbruten såsom laglott.

Jag tror emellertid, att vägande invändningar kunna göras mot reservanternas förslag.

Stadgandet om en laglott, bestämd i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, synes mig vara av ganska väsentlig betydelse rent principiellt taget. Utan rätt till sådan laglott synes mig adoptivförhållandet knappast få den önskvärda fastheten och tryggheten; det blir av en annan och lösare karaktär, jämförligt med ett reglerat fosterföräldraskap, kan man säga. Farhågan för att bestämmelsen om laglott skulle verka avskräckande på en tilltänkt adoption torde också enligt min mening vara överdriven. Om makar, som icke hava egna barn, beslutat sig för att antaga ett adoptivbarn, förefinnes nog i allmänhet en sådan längtan och vilja att genom adoptionen få ersättning för de egna barn, som de sakna, att de icke låta avskräcka sig av tanken på att adoptionen kommer att i viss mån begränsa deras rätt att genom testamente förfoga över sin egendom.

Och ur barnets synpunkt lär rätten till laglott vara grundad på goda skäl. De ändamål, som laglotten för egna barn skall tjäna, hava sitt berättigande även i fråga om adoptivbarn. Adoptivbarnet bör icke i förevarande hänseende vara underkastat adoptantens nyck eller godtycke och, när det kommit till vuxen ålder, hållas i ett mindre lämpligt tillstånd av beroende av adoptanten. Har adoptanten även egna barn, ligger ju frestelsen nära att för de ena barnen tillbakasätta adoptivbarnet. Skulle adoptivbarnet arta sig illa, behöver detta icke bero på dåliga anlag hos barnet, utan det kan också vara att tillskriva bristande uppfostran, vartill adoptanten själv bär skulden. Vidare bör ej förbises den betydelse, adoptionsinstitutet är avsett att få därutinnan, att det bereder utväg för legitimering av barn, som fötts utom äktenskap. Att barn av denna kategori erhålla den ställning i arvsrättsligt hänseende, som den kungl. propositionen avser, är ju helt naturligt.

Lagförslag om
adoption.
(Forts.)

Jag kan slutligen tillägga, att i Danmark, där tillstånd till adoption meddelas genom »bevilling», det varit brukligt, att i »bevillingen» bestämts, huruvida arvsrätt överhuvud skall tillkomma adoptivbarnet och jämväl om adoptanten skall äga frihet att göra testamente. Det danska lagförslag om adoption, som utarbetats samtidigt med det nu föreliggande svenska, överensstämmer emellertid med detta däri, att adoptivbarnet har ovillkorlig rätt till laglott. Detta är även fallet med motsvarande norska förslag.

Resultatet av vad jag nu anfört blir alltså, att jag anser adoptivbarnets rätt till laglott böra upprätthållas i den form, som angives i den kungl. propositionen. Denna rätt är av väsentlig betydelse för adoptivförhållandet, och de på praktiska hänsyn grundade skäl, som kunna anföras mot rättighetens upptagande i lagstiftningen, äro ej enligt min mening av den styrka, att stadgandet för deras skull bör ändras.

Greve Spens: Såsom skäl för den reservation, som jag och några andra av lagutskottets medlemmar anfört vid denna §, skall jag be att få framhålla, att vi reserverar tänkt oss t. ex. det fallet, att det, när ett adoptivbarn växer upp, blir uppenbart för adoptivföräldrarna, att barnet ej kommer att sköta sig ordentligt utan kommer att förlösa sitt arv. Det bör då enligt vår mening stå adoptivföräldrarna öppet att testamentera över sin egendom med den i reservationen omnämnda inskränkningen för vad som utgår till barnets uppfostran och utbildning efter adoptantens villkor och barnets anlag. Artar sig barnet väl, kan ju adoptanten alltid göra testamente till dess förmån. Denna vår mening har stärkts därav, att en av Stockholms mest framstående advokater yttrat, att han, om lagförslaget komme att oförändrat antagas, ej ville tillråda någon att adoptera. Lagen skulle sålunda enligt hans och den av oss reserverar hysta åsikten komma att verka avskräckande för adoption, om ej den av oss föreslagna ändringen vidtages.

Nu är det ju givet, såsom herr statsrådet också nämnde, att rent teoretiskt sett lagförslagets ståndpunkt bäst överensstämmer med dess princip, att adoptivföräldrar och adoptivbarn skola i det väsentliga hava samma rättsliga ställning till varandra, som föräldrar till egna barn, men praktiska skäl hava synts oss tala för reservationen.

Jag vill också framhålla, att det i tysk och schweizisk rätt är medgivet att i adoptionsavtalet träffa bestämmelser, varigenom adoptivbarnets arvsrätt inskränkes eller också alldeles uteslutes, och i Danmark, där tillstånd till adoption meddelas av konungen, brukar det vid sådant tillstånd lämnande bestämmas, huruvida arvsrätt överhuvud skall tillkomma adoptivbarnet och jämväl om adoptanten skall hava frihet att testamentera utan hinder av adoptionen. I Norge finnas som bekant icke något adoptionsförfarande.

Slutligen vill jag också framhålla, att vid adoptionsförhållande råder alltid den olikheten mot vad som äger rum, då egna barn finnas, att adoptivbarnet ej träder i något slags familje- eller arvsförhål-

lande till adoptantens släkt, medan adoptivbarnet däremot har arvs- *Lagförslag om adoption.*
rätt efter sin egen släkt.

På grund av vad jag nu anfört skall jag be att få yrka bifall till reservationen. *(Forts.)*

Herr *Alexander*son: Efter det grundliga anförande i detta ämne, som hållits av herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet, anser jag det överflödigt att ingå i någon vidare utredning av frågan.

Jag vill emellertid erinra om att den lag, som vi här hava att göra med, är alldeles fristående från de övriga. Den hör icke tillsammans med dem; den har vidare en skandinavisk karaktär. Det är angeläget att vår lagstiftning blir densamma, icke som den *nuvarande* danska, som greve Spens talade om, utan som den *blivande* danska, om vars innehåll herr statsrådet upplyste, att den är lika med det föreliggande förslaget, och med den norska.

Det är ju vidare så, att här ingalunda spelat in någon allmän politisk uppfattning eller liknande synpunkter för fördelningen av utskottets medlemmar på den ena eller andra meningen. Herr Gezelius och jag kämpa här sida vid sida, och från andra kammaren har herr Petersson i Lidingö villastad icke fått med sig någon av sina utskottskamrater, icke ens från sitt eget parti. Det förhåller sig tydligen som sagt så, att hela frågan faller alldeles vid sidan av de mera med den allmänna åsiktsriktningen förknippade frågor, som vi förut hava debatterat här i dag, och jag hoppas, att kammaren tager vederbörlig hänsyn även till denna synpunkt, när den går att votera i det föreliggande ärendet.

Herr *Rogberg*: Jag anhåller att få yttra några ord beträffande denna paragraf.

Som greve Spens sade, skall en känd advokat i denna stad hava förklarat, att om ifrågavarande paragraf antages i den lydelse, den har enligt den kungl. propositionen, skulle han för sin del ställa sig avrådande mot personer, som ämnade taga adoptivbarn. Inför ett sådant yttrande blevo vissa medlemmar av utskottet betänksamma. Det är naturligtvis ytterst önskvärt, icke minst med hänsyn till de utom äktenskapet födda barnen, att detta i Sverige nyinförda institut om adoption som herr statsrådet påpekade, kommer till en icke alltför obetydlig användning. Men skall institutet vinna någon större användning, är det kanske lämpligt att gå fram med en viss försiktighet i avseende å inskränkningar i möjligheten för adoptanten att upprätta testamente. Jag tror också, att reservanterna kunna finna stöd för sin mening i vad lagberedningen sagt i motiven till förevarande paragraf. Jag skulle nästan vilja säga, att reservanterna anslutit sig till en av lagberedningen uttalad uppfattning, att adoptionen i allmänhet faktiskt är en förbättring av de villkor, under vilka adoptivbarnet uppväxer, och lagberedningen har själv påpekat, att denna förbättring kan ju få ett plötsligt slut, om adoptanten avlider utan att lämna någon förmögenhet efter sig. Men om han av-

Lagförslag om
adoption.
(Forts.)

lider och har förmögenhet efter sig, borde adoptivbarnet vara fullt tillfredsställt genom åtgärder, som tillförsäkrade det medel tillräckliga för en uppfostran i den miljö, till vilken det blivit överflyttat. Det är denna fördel, som reservanterna velat tillerkänna adoptivbarnet och funnit vara tillräcklig. Det må medgivas, att, såsom herr statsrådet och herr Alexanderson nämnde, den avfattning, som paragrafen har i den kungl. propositionen och i utskottets förslag, är så att säga fastare juridiskt konstruerad än den avfattning, som reservanterna vilja giva den. Men denna senare avfattning är nog mera praktisk och lämplig, i all synnerhet vid en begynnande tillämpning av detta nya institut, varför jag, herr talman, ber att få instämma med greve Spens.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter jämlikt framställda yrkanden gjordes propositioner, först på godkännande av utskottets förslag i den nu föredragna delen samt vidare därpå att ifrågavarande paragraf skulle antagas med den lydelse, som tillstyrkts i den av herr Petersson i Lidingsö villastad m. fl. vid paragrafen avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Övriga delar av utskottets under behandling varande lagförslag.

Godkändes.

Utskottets förslag till lag om ändrad lydelse av 1 kap. 3 § samt om tillägg till 2 kap. i lagen om äktenskaps ingående och upplösning.

Godkändes.

Lagförslag
om införsel i
avlöning m. m.

Utskottets förslag till lag om införsel i avlöning, pension eller livränta.

1—19 §§.

Godkändes.

I Kungl. Maj:ts förslag till lag i ämnet fanns intagen en 20 §. så lydande:

Är någon enligt domstols beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal pliktig att till följd av trolovnings brytande, äktenskaps återgång eller äktenskapsskillnad utgiva till utgående å särskilda tider satt skadestånd till den, med vilken han varit trollovad eller gift, skall beträffande sådant skadestånd vad i denna lag är stadgat om införsel i avlöning, pension eller livränta för underhållsbidrag äga motsvarande tillämpning. Vad i 17 § är stadgat skall dock ej gälla i fråga om införsel för skadestånd.

Motsvarande bestämmelser sänkades i utskottets förslag.

I en vid utskottets utlåtande fogad reservation hade herr *Alexanderson*, med instämmande av herrar *Stärner*, *Petrén*, *Karlsson* i Fjäl och *Pettersson* i Södertälje på återopade skäl förklarar sig hava ansett, att Kungl. Maj:ts förslag i nu ifrågavarande del bort vinna bifall.

Lagförslag
om införelse i
avlöning m. m.
(Forts.)

I avseende härpå anförde nu

Herr *Alexanderson*: I fråga om utskottets hemställan att ur det kungl. förslaget utmönstra den 20 § har jag, herr greve och talman, jämte åtskilliga andra medlemmar av utskottet anmält min reservation. Jag ber att få erinra om, att, då äktenskapslagen för två år sedan antogs, båda kamrarna samstämmt beslutade en riksdagens skrivelse till Kungl. Maj:t, däri riksdagen anhöll, »att Kungl. Maj:t ville i samband med behandlingen av frågan om reglering av de utom äktenskapet födda barnens rättsliga ställning låta verkställa utredning, på vilket sätt genom lagstiftningens försorg en förbättrad rättsställning måtte kunna i olika hänseenden beredas sådana barns mödrar, särskilt i det fall, då hävdandet skett under troloving eller under äktenskapslöfte».

De av kammarens ledamöter, som äro i tillfälle att erinra sig den diskussion, som föregick beslutet om avlåtande av denna skrivelse, måste hava i minnet, att det framför allt var beredande av införelsrätt för trolovad övergiven moders skadestånd, som man avsåg med den sålunda avlätna skrivelser. Ursprungligen var det förslaget en annan formulering, som avsåg att även i ideellt hänseende ställa dem bättre, än det då framlagda kungl. förslaget gav utsikt till, men sammanjämningsvis begränsade man sig till att besluta en skrivelse av nyss återgivna formulering och av nyssnämnda innebörd. I enlighet med denna riksdagens begäran, som överlämnades till lagberedningen, har lagberedningen formulerat denna 20 §, där sådana mödrar för dem tillerkända skadestånd, för så vitt de utgå periodiskt, skola erhålla införelsrätt, lika väl som sådan införelsrätt medges för *understöd* som barn och mödrar kunna erhålla. Emellertid anfördes i riksdagen, och med skäl, att det icke funnes anledning att ställa den övergivna gifta kvinnan eller den, som tack vare mannens förvällande bivit skild i äktenskapet, *sämre* än trolovad ogift moder. Och därtill har lagberedningen tagit vederbörlig hänsyn i det den även beträffande deras skadestånd föreslagit införelsrätt. Vad sålunda genom detta lagberedningens av Kungl. Maj:t godkända förslag gjorts är effektuerande av en för två år sedan utan meningsskiljaktighet avlåten riksdagens skrivelse, ett effektuerande i just den mening denna skrivelse var avsedd att tagas.

Emellertid har nu utskottets majoritet, under intrycket av en anmärkning, som gjorts av lagrådet, föreslagit att denna bestämmelse återigen skulle utmönstras. Den anmärkning lagrådet framställt går väsentligen ut på, att det icke synes vara skäl att privilegiera dessa skadestånd framför skadeståndsfordran för skada, liden genom annans brottsliga gärning. Det kan visserligen låta riktigt,

Lagförslag
om införsel i
avlöning m. m.
(Forts.)

och det är också min uppfattning, att skadestånd för brottslig gärning hör till de fordringar, som borde bli exekutivt bättre ställda än de för närvarande äro. Jag har ingenting emot, att man i likhet med vad andra lagstiftningar göra ställer dem i en klass för sig framför vanliga fordringar, till exempel sådana, som uppkommit genom beviljad kredit, och medgiver införselrätt även för dem. Men nödvändigheten av att utesluta de skadestånd, som här äro i fråga från införselrätt, till dess man samtidigt kan taga denna andra fråga i övervägande, kan jag icke inse. Det naturligaste är, att denna fråga löses i sitt naturliga samband med övriga familjerättsliga fordringar, som här i denna dag behandlas, och med vilka detta periodiskt utgående skadestånd i själva verket på det närmaste är besläktat. Jag kan således icke finna annat, än att denna anmärkning icke bör tillerkännas avgörande betydelse.

Då lagen om äktenskap här i kammaren antogs, förklarades det av ordföranden i kammarens majoritetsparti, herr Trygger, att en kammare icke bör vara såsom barn och ena gången säga si och kort därefter så. Men vad som sålunda gäller om en kammare torde väl gälla riksdagen i sin helhet. Riksdagen har för två år sedan uttryckligen begärt en lagstiftning av det innehåll, denna 20 § fått i Kungl. Maj:ts förslag. Det kan icke nekas, att det skulle göra ett egendomligt intryck, om Kungl. Maj:t och lagberedningen nu finge besked, att riksdagen icke vill ha en sådan lagstiftning. Kungl. Maj:t har icke låtit imponera på sig av lagrådets framställda anmärkning, och jag kan icke heller finna att det skulle föreligga skäl för riksdagen att göra det.

Herr talman, jag ber att få hemställa om bifall till den kungl. propositionen och att det således här måtte upptagas en 20 § av den lydelse Kungl. Maj:ts proposition innehåller.

Herr Gezelius: Den skrivelse från riksdagen, som den föregående ärade talaren åberopade, är av honom i hans vid betänkandet fogade reservation riktigt angiven. Men jag kan icke inse, att denna skrivelse i och för sig kan tillerkännas den innebörd, han ville giva densamma; och icke heller, att den motion eller de reservationer vid förslaget om äktenskapslag, som efter skiljaktiga beslut mellan kammarna föranledde skrivelsen, motivera den av Kungl. Maj:t nu föreslagna formen för »förbättrad rättsställning» för dem, om vilka skrivelsen handlar.

Det är givetvis inom andra kammaren som talare yttrat sig i den riktning, som den föregående ärade talaren anser vara för riksdagen bindande i avseende å skrivelsens innebörd. Därom kan jag för min del icke yttra mig. Jag har verkligen icke haft tid att närmare undersöka innebörden av dessa yttranden. Men såvitt en undersökning av förhandlingarna inom denna kammare givit vid handen, fanns det icke något uttalande av någon, som ger stöd för den av den föregående talaren åberopade tolkningen. Vid sådant förhållande förefaller det mig, som om det väsentliga skäl, den ärade talaren anförde för att riksdagen skulle acceptera föreliggande

förslag i denna del, icke vore av den art, att det bör vara bestämmande för kammaren.

*Lagförslag
om införsel i
avlöning m. m.
(Forts.)*

I fråga om de reella skäl som tala mot ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag ber jag få hänvisa till lagrådets därom uttalade enhälliga mening. Och vidare vill jag hänvisa till utskottets eget uttalande för sin ståndpunkt särskilt därom, att utskottet icke finner övertygande skäl för att giva fordringsanspråk av ifrågavarande art den extra ordinära, privilegierade ställning som införselrätt innebär. Man må besinna, att varje fordringskategori man lämnar förmånen av införselrätt i avsevärd mån försämrar, särskilt bland de ekonomiskt svaga, möjligheten att kunna tillgodose andra, behjärtansvärda och i många konkreta fall långt mera ömmande anspråk. Det är desto mindre skäl för riksdagen att i anknytning till förslaget om införsel för underhållsrätt även behandla denna fråga och klassificera den såsom likställd med övriga fordringar, som avses i införsellagen, som frågan om en viss gradation av olika slags fordringar med avseende å möjligheten av utmätning för dem är föremål för riksdagens uppmärksamhet den ena riksdagen efter den andra. Även innevarande års riksdag får anledning att sysselsätta sig med detta spörsmål. Frågan har redan varit föremål för lagutskottets behandling, men utskottets beslut är ännu icke justerat, varför jag anser mig förhindrad att om detsamma lämna närmare upplysning.

På grund av de av mig nu anförda skälen ber jag, herr greve och talman, att få yrka bifall till utskottets förslag i denna punkt.

Herr A l e x a n d e r s o n : Ja, det går fort att glömma ibland. Herr Gezelius tror, att det kan vara möjligt att, då denna skrivelse för två år sedan avläts, något yttrande av den av mig omnämnda innebörd förekommit inom andra kammaren. Men att en rad av talare i första kammaren hade anföranden, av vilka detsamma framgick, det har alldeles gått honom ur minnet. Jag tillät mig 1915 i polemik mot herr Thyren angående sammanjämningsförslaget om äktenskapslagen påpeka, att vad som kunde vinnas genom den föreslagna skrivelsen vore införsel i lönen för dessa skadestånd. Då svarade herr Thyren: »Huru skall detta skadestånd uttagas? Herr Alexanderson besvarade frågan så, att man kunde tänka sig införsel i lönen och att detta kunde utarbetas i en ny lag. Ja, blott man haft någon aning om hur det kunde gå till.» Men härpå svarade chefen för justitiedepartementet: »Herr Thyren har också vänt sig mot bestämmelserna om skadestånd. Han sade, att det är gott och väl att tillerkänna kvinnan rätt till skadestånd, men hur i all världen skall hon få ut det? Jag är ense med honom därom att man bör söka ordna den saken genom förbättrade bestämmelser ifråga om doms verkställande, men man bör icke glömma, att vad i detta avseende gäller om kvinnans rätt till skadestånd, det gäller i ännu högre grad om barnens rätt till underhåll, och *man bör även lösa dessa bägge frågor i ett sammanhang* och icke nu införa ett stadgande om kvinnans rätt, som icke kan tänkas tillämpad även på barnets.»

Lagförslag
om införsel i
avlöning m. m.
(Forts.)

Nu är det åsyftade tillfället inne, då man inför detta stadgande om barnens rätt, och något skäl att nu ytterligare skjuta upp den då av motståndarna till sammanjämningsförslaget, såsom av ögonblickets behov påkallade, efterlysta införseln till betryggande av kvinnornas skadestånd torde väl icke kunna anses finnas.

Även andra talare, exempelvis herr K. J. Ekman, visade sig hava samma uppfattning om, vad det var fråga om i det framlagda skrivelseförslaget.

Jag tror således icke, att de skäl, herr Gezelius ansåg sig hava fullständigt borteskamoterat, så alldeles försvunnit, utan fortfarande leva med ganska kraftigt liv.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Ekman, Karl Johan: Riksdagen antog år 1915 ifrågavarande skrivelseförslag i känslan av, tror jag, att man genom den nya äktenskapslagen hade begått en orättvisa mot kvinnan. Kvinna som exempelvis varit hävdad under trolovning, hade förut en verklig äktenskaplig rätt. Det s. k. ofullkomnade äktenskapet, hur olämpligt det ur många synpunkter var, gav henne en dock helt annan ställning, än den lösa kvinnans. Denna äktenskapsrätt bortföll, och hon avspisades med ett skadestånd. Herr Alexanderson har redan antytt, att meningen med ifrågavarande skrivelse var icke blott en större säkerhet för skadeståndets utfående utan även att kvinnan skulle få en mera ideell upprättelse, om trolovningen ensidigt bröts av mannen. Det är tydligt, att man icke kunnat finna något sätt att giva henne en sådan. Och när man en gång inriktat sig på att icke vilja tillerkänna kvinnan någon äktenskaplig rätt, utan allenast ett skadestånd, får man taga konsekvenserna av den ståndpunkten. Utskottet har här dragit dessa konsekvenser.

Emellertid vill jag icke göra något yrkande.

Herr Gezelius: Jag skall endast ett ögonblick upptaga tiden för att helt kort vitsorda, att jag hade missmint mig i fråga om behandlingen av sammanjämningsförslaget, när jag inlät mig därpå. Jag hade verkligen undersökt frågan, men behandlingen av förevarande ärende under sammanjämningsdebatten hade undgått mig. Det är min skyldighet att rätta detta misstag.

Herr Rogberg: Jag har icke kännedom om, huru detta ärende förut handlagts i riksdagen, det får jag bekänna, men det förefaller mig såsom visst, att vid frågans tidigare behandling den synpunkt, som lagrådet i detta fall framhållit, icke kommit till sin fulla rätt. Lagrådet har nu enhälligt förklarat, att det skadeståndsanspråk, som det här är fråga om, icke är till sin beskaffenhet jämförligt med det underhållsbidrag, vilket i förevarande lagparagraf ansetts, böra ifrågakomma.

Vid sådant förhållande tror jag, att försiktigheten bjuder, att man icke går med på den av Kungl. Maj:t föreslagna paragrafen.

utan i enlighet med herr Gezelius' förslag utelämnar densamma. Därom ber jag att få framställa yrkande.

*Lagförslag
om införsel i
avlöning m. m.*

(Forts.)

Överläggningen förklarades härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att därunder yrkats: 1:o) att i nu ifrågavarande lagförslag skulle näst efter den godkända 19 §, införas en ny paragraf av samma lydelse som 20 § i Kungl. Maj:ts förslag till lag i ämnet; och 2:o) att berörda yrkande skulle avslås.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på avslag vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Alexanderson* begärde votering, i anledning varav uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som avslår 20 § i Kungl. Maj:ts förslag till lag om införsel i avlöning, pension eller livränta, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages ifrågavarande paragraf.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 39;

Nej — 58.

Övriga delar av utskottets förevarande lagförslag.

Godkändes.

De återstående av utskottet förordade lagförslagen.

Godkändes.

Utskottets hemställan i punkten A).

Förklarades besvarad genom kammarens föregående beslut.

Punkten B).

I föreliggande punkt hade utskottet hemställt, att herr Perssons i Norrköping m. fl. motion, i vad den avsåg hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag om förskott från det allmänna för underhåll åt vissa barn, icke måtte föranleda till någon riskdagens åtgärd.

*Om förskott
från det all-
männa för
vissa barns
underhåll.*

Om förskott
från det all-
männa för
vissa barns
underhåll.
(Forts.)

Vid denna punkt hade reservation anförts av, utom andra, herrar *Persson* i Norrköping, *Lindley* i Söderhamn och *Lindqvist* i Kosta, vilka, med instämmande av herrar *Stärner* och *Petrén*, på angivna grunder föreslagit att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda och för nästa riksdag förelägga förslag om förskott utan fattigvårds karaktär, från det allmänna för underhåll åt utom äktenskapet födda barn samt inom äktenskapet födda barn, där föräldrarna leva skilda eller hustrun övergivits.

Herr Stärner: Herr talman! Förut har här sagts, att lagförslaget tillgodoser underhållsskyldigheten, men denna underhållsskyldighet är icke i allo betryggad. En trygghet skulle det vara, om samhället kunde förskottera underhållet utan återvinningsrätt från moder och barn. Frågan har varit uppe i riksdagen genom motioner och har sin förebild i bestämmelser i Danmark och Norge.

I Danmark infördes redan 1888 den regel, att moder till barn utom äktenskapet skall i händelse av behov vara berättigad att av det allmänna förskottsvis erhålla bidrag till barnets och eget underhåll, utan att sådant bidrag skall anses som fattigunderstöd. Denna princip har sedan upptagits av den norska lagstiftningen. Med dessa förebilder hava yrkanden framförts upprepade gånger, att en dylik lagstiftning skulle införas även hos oss men förslagen ha fallit. Detta har delvis berott på, att denna fråga varit föremål för utredning på sista tiden av fattigvårdslagstiftningskommittén, och i lagutskottets och lagberedningens yttranden har man särskilt hänvisat härtill. I övrigt har såväl lagberedningen som lagutskottet ansett, att frågan var värd övertvägande och följaktligen givit sitt erkännande åt den princip, som ligger till grund för detta krav.

Man har vidare anført, att frågan icke är av civilrättslig utan allmänrättslig natur och följaktligen icke lämpligen skulle kunna införas i denna lagstiftning. Och till sist har man anført, att det icke kan vara nog med att endast lagstifta i detta hänseende för barn, födda utom äktenskapet, utan menat, att om ett statligt eller samhällligt understöd skall utgå under den form, som här ifrågasatts, bör det utgå även till behövande barnaföderskor inom äktenskapet, d. v. s. frånskilda, övergivna eller särskilt fattiga mödrar. I detta avseende har en petition inlämnats till riksdagens ledamöter av den kvinno förening, som förut blivit citerad i dag, och varom jag endast helt kort vill påminna.

Lagberedningens ordförande, justitierådet Westring har i ett anförande på ett möte uttalat, att det skulle vara förenat med svårigheter att i den nuvarande lagstiftningen införa sådana bestämmelser. Men hans skäl kunna åtminstone icke utgöra någon grund för att icke i samband med antagandet av lagen också avlåta en skrivelse i frågan. Det blir ju analogt med den åtgärd vi nyss talat om, den skrivelse som bifogades vid antagandet av äktenskapslagen. Jag skall därför, herr talman, be att i enlighet med min och fleras

reservation få ansluta mig till det yrkande, som här framställts och som även blivit bifallet av andra kammaren.

Jag vill blott erinra till sist, att fattigvårdslagstiftningskommittén, som sysslar med lithörande frågor och som efter överenskommelse med lagberedningen fått på sin lott att närmare yttra sig om saken, nog också har den under omprövning. Jag vet efter upplysning, att kommittén gjort resor såväl i Danmark som Norge för att studera dessa förhållanden. Men frågan är, om den utredning, som av fattigvårdslagstiftningskommittén kommer att ägnas frågan, blir i allo sammanfallande med det önskemål, som vi velat giva uttryck åt genom ett skrivelseförslag. Bland fattigvårdsmännen finnas olika meningar, särskilt om grunderna för beviljandet av dylikt förskott. Detta framgår tydligt därav, att exempelvis herr Pettersson i Södertälje, som för övrigt reserverat sig, icke inom utskottet velat vara med om kravet på, att dylikt förskott icke skulle utgå under sådan form, att det kunde få karaktär av fattigvårdsunderstöd och medföra dess följder för mottagaren. Vi anse, att den saken är särskilt viktig, och ha velat påpeka, att det framför allt gäller, att fattigvårdskaraktären i dylikt förskott icke skall följa för dem, som äro barnavårdare, vare sig det är modern eller fosterföräldrar eller andra, som åtagit sig att vårda barnet mot det anslag, som kan komma att på sådant sätt utgå.

Om förskott från det allmänna för vissa barns underhåll.

(Forts.)

Jag skall med denna erinran be att få yrka bifall till reservationen i den del, som omfattar punkten B) angående skrivelseförslag i enlighet med herr Perssons m. fl. reservation.

Herr Gezelius: Den fråga som den siste ärade talaren berörde, är givetvis av utomordentligt stor betydelse. Att i denna sena timme närmare utveckla de skäl, som motiverat utskottsmajoritetens uppfattning, torde knappt vara erforderligt då jag är förvissad om, att första kammaren icke är beredd att göra ett positivt uttalande i frågan av vare sig den ena eller andra innebörden.

Det föreligger, som kammaren behagade iakttaga, två skilda reservationer med avsevärt olika innebörd, den ena framburen av herr Persson i Norrköping och den andra av herr Pettersson i Södertälje. Det förefaller mig, som om det icke vore anledning för kammaren att göra ett uttalande i denna fråga, då såsom även av reservationerna framgår, spörsmålet i avsevärd utsträckning redan är föremål för fattigvårdslagstiftningskommitténs utredning.

Med denna knappa motivering hemställer jag, herr greve och talman, om bifall till utskottets hemställan i den föredragna punkten.

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i nu föredragna punkt hemställt samt vidare på bifall till herr Perssons i Norrköping m. fl. vid punkten avgivna reservation; och förklarade herr talmannen efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hem-

Om förskott
från det all-
männa för
vissa barns
underhåll.
(Forts.)

ställa sig finna denna proposition vara med öfvervägande ja be-
svrad.

Votering begärdes, i anledning varav uppsattes, justerades och
anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad lagutskottet hemställt i punkten B av
sitt utlåtande nr 29, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr Perssons i Norrköping m. fl. vid
denna punkt afgivna reservation.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 55;

Nej — 36.

Punkten C).

Utskottets hemställan bifölls.

Herr *Fahlén* avlämnade en av honom m. fl. undertecknad mo-
tion nr 135, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående stats-
banebyggnader i Norrland.

Motionen blev på begäran bordlagd.

Anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag till riks-
dagens skrivelser till Konungen:

nr 102, rörande bibehållande i tillämpning för hela innevarande
år av gällande kungörelse angående tidsberäkning inom riket; och
nr 103, angående utredning i visst syfte i fråga om kostnaderna
för brödsädesproduktionen i landet.

Justerades ytterligare två protokollsutdrag för denna dag, var-
efter kammarens sammanträde avslutades kl. 10,50 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.